

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Inicjatywa »Szanse dla młodzieży«”

COM(2011) 933 final

(2012/C 299/18)

Sprawozdawca: **Tomasz JASIŃSKI**

Dnia 20 grudnia 2011 r. Komisja, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Inicjatywa »Szanse dla młodzieży«”

COM(2011) 933 final.

Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 27 czerwca 2012 r.

Na 482. sesji plenarnej w dniach 11–12 lipca 2012 r. (posiedzenie z 12 lipca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 212 do 1 – 2 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Streszczenie zaleceń

1.1 EKES podkreśla użyteczność inicjatywy Komisji „Szanse dla młodzieży”, która jednocześnie zwraca uwagę na bieżące problemy i uwypukla założenia komunikatu „Mobilna młodzież”. EKES jest gotów włączyć się we wdrażanie inicjatywy poprzez współpracę z partnerami społecznymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego oraz wspólne działania zainteresowanych stron na rzecz jej promocji.

1.2 EKES wskazuje, że polityka oszczędnościowa (*austerity policy*) oraz brak czytelnej i powszechnie uznawanej polityki wzrostu mogą zaważyć na powodzeniu inicjatywy „Szanse dla młodzieży”. Ta ważna inicjatywa może stanowić źródło nowych możliwości dla osób młodych, ale sama w sobie – traktowana niezależnie od kontekstu – nie stworzy ani jednego nowego miejsca pracy. Z tego względu, aby zagwarantować właściwe wdrożenie inicjatywy, za niezbędne należy uznać stworzenie właściwego otoczenia ekonomicznego i finansowego.

1.3 EKES uznaje, iż działania zmierzające do zapobiegania zjawisku przedwczesnego kończenia nauki szkolnej powinny być kontynuowane. Istotne znaczenie ma utrzymanie lub zwiększanie, jeśli to tylko możliwe, zasobów będących w gestii państw członkowskich zorientowanych na zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki.

1.4 Biorąc pod uwagę różnice w położeniu młodych kobiet i młodych mężczyzn, EKES podkreśla znaczenie właściwej edukacji, szkoleń i doradztwa zawodowego, które muszą wspierać osoby młode zarówno w zdobywaniu lepszego wykształcenia, kwalifikacji i umiejętności, jak również w zakresie wyboru szkoły – w tym szkoły wyższej lub szkolenia – która gwarantowałaby znalezienie odpowiedniej pracy.

1.5 EKES wspiera rozwijanie umiejętności, które są istotne dla rynku pracy, przy aktywnym współdziałaniu środowisk pracy i instytucji edukacyjnych. Z zadowoleniem przyjmuje dodatkową pomoc finansową Komisji dla programów „Twoja pierwsza praca z EURES-em” i „Erasmus dla przedsiębiorców” oraz na wzmocnienie mobilności młodzieży.

1.6 EKES uznaje za właściwe wspieranie pierwszych doświadczeń zawodowych i podnoszenia kwalifikacji w trakcie pracy. Zgadza się, że praktyki i staże, a także programy wolontariatu są ważnym instrumentem na rzecz nabywania umiejętności i doświadczenia zawodowego przez osoby młode. W żadnym wypadku jednak praktyki, staże i programy wolontariatu nie mogą zastępować regularnych form pracy; w tym sensie należy podkreślić znaczenie wszelkich inicjatyw zmierzających do poprawy jakości staży, takich jak Europejska karta jakości staży i praktyk (*European Quality Charter on Internships and Apprenticeships*).

1.7 EKES podkreśla znaczenie niezbędnych norm jakości praktyk i staży. W związku z tym z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę Komisji dotyczącą przyjęcia w 2012 r. wytycznych jakościowych w sprawie oferowania i odbywania wysokiej jakości staży.

1.8 EKES wskazuje na rolę zaangażowania partnerów społecznych w proces wymiany dobrych praktyk, projektowania, wdrażania oraz monitorowania systemu praktyk zawodowych.

1.9 EKES uznaje za właściwe zwiększenie środków budżetowych bezpośrednio przeznaczanych przez Komisję na wolontariat europejski. Z zainteresowaniem odnosi się także do

organizacji Europejskiego Ochotniczego Korpusu Pomocy Humanitarnej. Obawy EKES-u budzi jednak brak odpowiedniej oceny realizowanej obecnie fazy pilotażowej, jak i informacji, czy inicjatywa ta będzie miała faktycznie dobrowolny charakter.

1.10 Pierwsza praca powinna wiązać się z gwarancją minimalnych standardów pracy, które nie mogą odbiegać od tych oferowanych starszym pracownikom. Kluczowy dla tej kwestii jest zakaz wszelkiej dyskryminacji ze względu na wiek. EKES ponownie potwierdza, iż istotne znaczenie mają te środki, które pomagają zapewnić młodym ludziom stałe, odpowiednio opłacane zatrudnienie o wysokiej jakości, z gwarancją ubezpieczenia społecznego, już na samym początku kariery zawodowej.

1.11 EKES podkreśla, iż inicjatywa „gwarancja dla młodzieży” musi być wsparta aktywną polityką dotyczącą rynku pracy, by ograniczyć różnice pomiędzy systemem edukacyjnym i szkoleniowym a rynkiem pracy, na równi dla młodych kobiet i mężczyzn.

1.12 EKES po raz kolejny przytacza konkretne propozycje przedstawione niedawno w opinii w sprawie wytycznych dotyczących polityki zatrudnienia, dotyczące tego, w jaki sposób przeciwdziałać poważnemu pogorszeniu – w następstwie kryzysu – sytuacji młodych ludzi na rynku pracy w wielu państwach członkowskich. Są nimi:

- wytyczenie ambitnych celów UE w zakresie zatrudnienia młodzieży;
- konsekwentne wprowadzanie w życie „gwarancji dla młodzieży” we wszystkich państwach członkowskich;
- zwiększenie środków UE i łatwiejszy dostęp do nich w krajach szczególnie dotkniętych bezrobociem młodzieży;
- przeznaczenie odpowiednich środków na zwalczanie bezrobocia osób młodych w nowym budżecie UE;
- poprawa dostępu młodzieży do zasiłków dla bezrobotnych;
- zwalczanie niepewności zatrudnienia i nieuregulowanych form przyuczania do zawodu lub staży;
- propagowanie dualnego systemu nauki zawodu jako modelu dla UE ⁽¹⁾.

1.13 EKES zaznacza, iż podczas projektowania perspektywy finansowej na lata 2014–2020 należy zwrócić szczególną uwagę na zagwarantowanie w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego środków przeznaczonych dla osób młodych.

1.14 Priorytetem musi pozostać tworzenie nowych miejsc pracy o wysokiej jakości. EKES proponuje, aby w ramach następnej perspektywy finansowej uwzględnić przyjęcie Europejskiej strategii zatrudnienia osób młodych (*European Youth Employment Strategy*).

1.15 Za kluczową należy uznać gotowość Komisji do udostępnienia funduszy na pomoc techniczną w celu wsparcia państw członkowskich w wykorzystywaniu wciąż dostępnych środków finansowych UE. Chodzi zwłaszcza o środki Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach którego państwa członkowskie nadal dysponują wolnymi 30 mld EUR na projekty w ramach perspektywy finansowej 2007–2013.

2. Streszczenie inicjatywy Komisji. Tło problemu

2.1 Problemy osób młodych na rynku pracy mają charakter strukturalny i były widoczne od wielu lat, jeszcze przed obecnym kryzysem. Kryzys gospodarczy, który obserwujemy od 2008 roku, dodatkowo uwypuklił problemy osób młodych. Bezrobocie w grupie wiekowej od 15 do 24 lat jest ponaddwukrotnie wyższe od analogicznego wskaźnika dla całej populacji czynnej zawodowo oraz prawie trzy razy wyższe niż wśród osób dorosłych aktywnych zawodowo. Między 2008 a 2010 rokiem liczba młodych bezrobotnych Europejczyków wzrosła o milion i obecnie ponad 5 mln młodych osób w Unii Europejskiej jest bezrobotnych. Alarmujące jest to, iż obecnie co piąta osoba w Unii Europejskiej nie może znaleźć zatrudnienia. Dodatkowo, szczególnie alarmujący jest wzrost bezrobocia długotrwałego wśród osób młodych. Średnio 28 % młodych bezrobotnych poniżej 25. roku życia pozostaje bez pracy przez ponad 12 miesięcy.

2.2 Strategia „Europa 2020” postawiła przed Unią Europejską ambitne cele, których realizacja ma przyczynić się do inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu w UE. Młodzież jest podmiotem o kluczowym znaczeniu dla osiągnięcia tych celów. W opublikowanym we wrześniu 2010 roku dokumencie w sprawie inicjatywy „Mobilna młodzież” stwierdza się, iż dostępne dla wszystkich kształcenie i szkolenie na wysokim poziomie, skuteczna i trwała integracja z rynkiem pracy, godziwa i odpowiednio opłacana praca oraz możliwość większej mobilności są zasadniczymi czynnikami „uwalniania potencjału młodzieży” i osiągnięcia celów strategii „Europa 2020”. Kluczowa jest jednak realizacja modelu przyjętego w ramach strategii.

2.3 Kryzys gospodarczy okazał się na tyle głęboki, iż wyznaczone w inicjatywie „Mobilna młodzież” cele okazały się na razie niemożliwe do osiągnięcia. Co gorsza, sytuacja osób młodych na rynku pracy systematycznie się pogarsza. Unia Europejska musi inwestować w swoją młodzież oraz podjąć natychmiastowe i skuteczne działania w celu zapobiegania i przeciwdziałania wysokim stopom bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego wśród osób młodych. Dostępne środki pobudzające wzrost gospodarczy są konieczne do tworzenia nowych miejsc pracy, ale same w sobie nie są wystarczające, by rozwiązać problem bezrobocia osób młodych.

2.4 Po pierwszym europejskim okresie oceny zarządzania gospodarczego w 2011 r., w rocznej analizie wzrostu gospodarczego 2012 Komisja zwraca uwagę na pierwsze sygnały pokazujące, że państwa członkowskie nie reagują wystarczająco skutecznie na otrzymane zalecenia.

⁽¹⁾ Zob. konkretne postulaty zawarte w rozdziale 5 opinii EKES-u (Dz.U. C 143 z 22.5.2012, s. 94).

2.5 Mając na uwadze pogarszającą się sytuację osób młodych w dziedzinie zatrudnienia, Komisja podejmuje kolejną próbę naprawy sytuacji i proponuje inicjatywę „Szanse dla młodzieży”, skierowaną zwłaszcza do młodych osób niepracujących, niekształcących się i nieszkolących się. Jej celem jest połączenie konkretnych działań państw członkowskich i UE, których priorytety są definiowane w strategii „Europa 2020”, w konkluzjach Rady z czerwca 2011 r. dotyczących zatrudnienia wśród młodzieży oraz w zaleceniu Rady w sprawie polityk na rzecz ograniczenia zjawiska przedwczesnego kończenia nauki.

2.6 Ze względu na powagę sytuacji Komisja uważa, że nie czekając na zalecenia dla poszczególnych państw w 2012 r., państwa członkowskie, szczególnie te z najwyższą stopą bezrobocia wśród osób młodych, powinny podjąć zdecydowane kroki w następujących czterech głównych obszarach:

- zapobieganie zjawisku przedwczesnego kończenia nauki;
- rozwijanie umiejętności, które są korzystne dla rynku pracy;
- wspieranie pierwszych doświadczeń zawodowych i zdobywania kwalifikacji w trakcie pracy;
- dostęp do rynku pracy: zdobycie (pierwszej) pracy.

2.7 Komisja udostępni fundusze na pomoc techniczną w celu wsparcia państw członkowskich w wykorzystywaniu wciąż dostępnych środków finansowych UE, a zwłaszcza Europejskiego Funduszu Społecznego, który nadal dysponuje wolnymi 30 mld EUR na projekty w ramach perspektywy finansowej 2007–2013.

2.8 Inicjatywa „Szanse dla młodzieży” zakłada bliską współpracę między państwami członkowskimi i Komisją, a także zachęca do skoordynowania działań mających na celu pełne wykorzystanie wsparcia finansowego i instrumentów UE przez wszystkie zainteresowane strony.

3. Ogólne uwagi Komitetu w sprawie komunikatu Komisji

3.1 Komunikat „Szanse dla młodzieży” powinien być analizowany w ścisłym związku z zaleceniami Komisji przedstawionymi w inicjatywach w ramach strategii „UE 2020”, tj. „Mobilna młodzież”, „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”, a także z konkluzjami Rady z czerwca 2011 r. dotyczącymi zatrudnienia wśród młodzieży oraz zaleceniami Rady w sprawie polityk na rzecz ograniczenia zjawiska przedwczesnego kończenia nauki.

3.2 Komitet ubolewa, że podobnie jak w przypadku inicjatywy „Mobilna młodzież”, także tym razem Komisja pominęła działania, które wzmacniają i rozbudowują społeczny i obywatelski wymiar kwestii młodzieży w Europie. Inicjatywa powinna

być formą współpracy z młodymi ludźmi, a nie tylko zapewniać informacje o nich czy proponować działania dla ich dobra. Raz jeszcze zatem Komitet wzywa Komisję do uwzględnienia niezbędnych działań w inicjatywie. EKES podkreśla potrzebę zaangażowania osób młodych we wdrażanie inicjatywy na każdym poziomie.

3.3 Od czasu ogłoszenia komunikatu „Mobilna młodzież” sytuacja osób młodych na rynku pracy w UE nie uległa poprawie, a wręcz pogorszyła się. EKES zauważa, że oszczędnościowa polityka makroekonomiczna państw członkowskich, realizowana w ramach nowego zarządzania gospodarczego, oraz brak czytelnej i powszechnie uznawanej polityki wzrostu mogą zaważyć na powodzeniu inicjatywy „Szanse dla młodzieży”. Rozwiązania realizowane w ramach rygorystycznej polityki budżetowej państw członkowskich powinny uwzględniać ich wpływ na kondycję osób młodych na rynku pracy. EKES stoi zatem na stanowisku, że ta ważna inicjatywa może być dla osób młodych źródłem nowych możliwości, ale sama w sobie – traktowana niezależnie od szerszego kontekstu ekonomicznego – nie stworzy ani jednego nowego miejsca pracy. Z tego względu, aby zagwarantować właściwe wdrożenie inicjatywy, za niezbędne należy uznać stworzenie właściwego otoczenia ekonomicznego i finansowego. Podejmując działania w celu przezwyciężenia kryzysu gospodarczego i zniwelowania zadłużenia publicznego, należy dbać o to, by nie były one sprzeczne z celem dotyczącym ożywienia popytu, zwiększenia zatrudnienia podczas kryzysu i po jego zakończeniu oraz złagodzenia niekorzystnych skutków społecznych. W szczególności należy zadbać o zapewnienie inwestycji publicznych w ramach aktywnej polityki dotyczącej rynku pracy oraz w obszarze kształcenia ogólnego i zawodowego.

3.4 EKES podkreśla, że brak natychmiastowych i skutecznych działań na rzecz poprawy sytuacji na rynku pracy w UE będzie pogłębiał zjawiska marnowania potencjału intelektualnego (*brain waste*) i drenażu mózgow (*brain drain*) związane z migracją zarobkową. Oznacza to nie tylko utratę – często bezpowrotną – publicznych środków zainwestowanych w edukację, ale również – w skali kraju członkowskiego i całej UE – utratę kapitału ludzkiego.

3.5 W związku z tym EKES pozytywnie odnosi się do nowej inicjatywy Komisji, która jednocześnie podkreśla bieżące problemy i uwypukla założenia komunikatu „Mobilna młodzież”. Wartością dodaną komunikatu „Szanse dla młodzieży” jest ukierunkowanie na konkretne działania państw członkowskich oraz wskazanie możliwości wsparcia finansowego, które zdaniem EKES-u mają szansę skutecznie wpływać na poprawę sytuacji osób młodych w obszarze edukacji i na rynku pracy.

3.6 Celem komunikatu Komisji jest zmobilizowanie państw członkowskich do podjęcia natychmiastowych, konkretnych działań naprawczych w obszarze zatrudnienia oraz powiązania kwestii zatrudnienia osób młodych (w szczególności tych osób, które nie pracują, nie kształcą się i nie szkolą się – NEET) z systemami edukacyjnymi i szkoleniowymi, ale także ulepszenie i wzmocnienie prawa, z uwagi na fakt, że zjawisko NEET jest często blisko powiązane z szarą strefą.

3.7 Zapobieganie zjawisku przedwczesnego kończenia nauki

3.7.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje kolejną inicjatywę zmierzającą do zapobiegania zjawisku przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz potwierdza, że zmniejszenie odsetka uczniów przedwcześnie kończących naukę szkolną jest szczególnie ważną kwestią, zwłaszcza dla niektórych państw członkowskich. Jest to również jeden z kluczowych celów strategii „Europa 2020”⁽²⁾. Działania te, zdaniem EKES-u, powinny być kontynuowane – poprzez utrzymanie lub zwiększanie, jeśli to tylko możliwe, zasobów będących w gestii państw członkowskich, zorientowanych na zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki oraz poprzez podejmowanie wysiłków na rzecz zwiększania atrakcyjności oferty edukacyjnej. EKES podkreśla jednocześnie potrzebę wzmocnienia inkluzywności systemu edukacji.

3.7.2 EKES zgadza się z Komisją, iż konieczne jest natychmiastowe działanie w postaci reintegracji poprzez szkolenia, dlatego też wzywa państwa członkowskie do podjęcia natychmiastowych i skutecznych działań zmierzających do zmniejszenia wskaźnika osób rezygnujących z nauki do poziomu 10 %. Obecnie wskaźnik ten wynosi w krajach UE średnio 14 %.

3.8 Rozwijanie umiejętności, które są korzystne dla rynku pracy. Mobilność

3.8.1 EKES zgadza się, iż rozwijanie umiejętności, które są istotne dla rynku pracy, powinno nabrać kluczowego znaczenia dla integracji osób młodych na rynku pracy. Za najistotniejsze należy uznać zbliżanie środowisk pracy i instytucji edukacyjnych, ze szczególnym podkreśleniem roli systemu dualnej edukacji. EKES wskazuje na istotną rolę wspierania przedsiębiorczości oraz współpracy pomiędzy biznesem – zarówno w sektorze rolniczym, jak i przemysłowym oraz usługowym – a systemem edukacyjnym na każdym poziomie nauczania. EKES ma jednocześnie na względzie znaczenie edukacji dla szerszych, pozarynkowych potrzeb społeczeństwa. W tym sensie byłoby ważne, aby programy edukacji szkolnej uwzględniały zagadnienia prawa pracy oraz gwarantowały uczniom zdobycie wiedzy na temat możliwości, jakie oferuje w tym zakresie UE. Miałyby to znaczenie w kontekście kształtowania świadomości osób młodych, jeszcze przed ich wejściem na rynek pracy, ale także wzmocniłyby ich identyfikację z Europą.

3.8.2 EKES zwraca uwagę na wytyczne sformułowane w komunikacie z Brugii w sprawie ściślejszej europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego w latach 2011–2020. Europa potrzebuje elastycznych i dobrych jakościowo systemów kształcenia i szkolenia zawodowego mogących być odpowiedzią na potrzeby dnia dzisiejszego i jutra. Ustawiczne doradztwo w zakresie edukacji, szkolenia i zatrudnienia może być użytecznym instrumentem na rzecz wzmocnienia efektywności inicjatywy. Jest to szczególnie ważne w kontekście problemu drenażu mózgow.

3.8.3 Zaleca się wzmocnienie instrumentów mobilności młodzieży. EKES popiera inicjatywę Komisji, by ze wsparciem Parlamentu Europejskiego opracować ukierunkowany program mobilności w zatrudnieniu, mający pomóc młodym ludziom w znalezieniu pracy w innym państwie członkowskim UE oraz wspierać przedsiębiorstwa w poszukiwaniu pracowników mogących zająć trudne do obsadzenia stanowiska. EKES uznaje

za istotne wsparcie nauki języków obcych oraz technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT).

3.8.4 EKES wspiera inicjatywę Komisji dotyczącą pomocy finansowej w ramach programu „Twoja pierwsza praca z EURES-em”. Celem programu jest wsparcie około 5 000 młodych osób w uzyskaniu pracy w innych państwach członkowskich w latach 2012–2013. EKES będzie monitorował program w jego fazie pilotażowej, biorąc pod uwagę jego dalszy rozwój.

3.8.5 EKES z zadowoleniem odnotowuje działania Komisji zmierzające do wykorzystania 3 mln EUR z pomocy technicznej EFS na pomoc państwom członkowskim w stworzeniu systemów wsparcia dla młodych osób rozpoczynających działalność gospodarczą i przedsiębiorców społecznych. Istotne znaczenie ma także finansowanie w 2012 r. około 600 dalszych wymian w ramach programu „Erasmus dla przedsiębiorców”.

3.8.6 Z drugiej jednak strony EKES uważa, że w komunikacie Komisji nie poświęcono należytej uwagi problemowi środków finansowych na bezpośrednie dotacje dla młodych osób pragnących rozpocząć działalność gospodarczą (problem niedoboru takich środków i ograniczonej dostępności do nich). Chodzi tu o środki finansowe pochodzące zarówno z funduszy europejskich, jak i z budżetów państw członkowskich. Zdaniem Komitetu pomoc dla młodych przedsiębiorców, którzy zdecydowali się rozpocząć działalność gospodarczą, może być kluczowym instrumentem prowadzącym do zmniejszenia bezrobocia ludzi młodych.

3.9 Wspieranie pierwszych doświadczeń zawodowych i zdobywania kwalifikacji w trakcie pracy

3.9.1 EKES zgadza się, że praktyki i staże są ważnym instrumentem na rzecz nabywania umiejętności i doświadczenia zawodowego przez osoby młode i powinny być elementem strategii odpowiedzialności społecznej biznesu. Rezultatem inwestycji w młodego pracownika oraz podejścia do niego, jako istotnego zasobu, będzie znaczący wzrost jego zaangażowania w funkcjonowanie przedsiębiorstwa.

3.9.2 EKES wskazuje na istotną rolę aktywnej polityki dotyczącej rynku pracy oraz poprawy usług pośrednictwa pracy w tym obszarze. Doradztwo zawodowe dla osób młodych, zorientowane na wszystkie sektory: rolniczy, przemysłowy i usługowy, powinno być zagwarantowane już na etapie szkolnym.

3.9.3 EKES uznaje za ważne wyasygnowanie przez Komisję kwoty 1,5 mln EUR w 2012 r. na kampanię podnoszącą poziom wiedzy przedsiębiorców na temat staży organizowanych w ramach programów „Erasmus” i „Leonardo da Vinci”.

3.9.4 EKES podkreśla jednocześnie znaczenie niezbędnych norm jakości praktyk i staży. Powinny zostać ustanowione europejskie ramy regulujące kwestie staży. W tym znaczeniu EKES z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę Komisji dotyczącą przyjęcia w 2012 r. wytycznych jakościowych w sprawie oferowania i odbywania wysokiej jakości staży, w tym panoramę UE dotyczącą staży, zwiększającą przejrzystość warunków oferowanych stażystom w całej Unii Europejskiej.

3.9.5 Staże nie mogą zastępować regularnych form pracy. Powinny oferować stażystom możliwość zdobycia umiejętności niezbędnych do łatwej integracji z rynkiem pracy. Stażyści powinni otrzymywać godziwe wynagrodzenie finansowe za

⁽²⁾ Opinia EKES-u w sprawie komunikatu Komisji „Mobilna młodzież” (Dz.U. C 132 z 3.5.2011, s. 55).

wykonywanie jakichkolwiek faktycznych zadań w pracy. Niskie wynagrodzenie lub jego brak prowadzi do segmentacji rynku pracy. Efektywność staży i ich adekwatność do potrzeb rynku pracy wymaga zaangażowania partnerów społecznych w ich projektowanie, organizację, przeprowadzanie i finansowanie.

3.9.6 EKES będzie bacznie obserwował i wspierał wszelkie inicjatywy zmierzające do poprawy jakości staży, takie jak Europejska karta jakości staży i praktyk (*European Quality Charter on Internships and Apprenticeships*), zaproponowana przez Europejskie Forum Młodzieży, w celu wzmocnienia dialogu obywatelskiego na rzecz wypracowania właściwych regulacji w tym zakresie.

3.9.7 EKES z zadowoleniem przyjmuje zawarcie przez europejskich partnerów społecznych w 2010 r. porozumienia ramowego dotyczącego integracyjnych rynków pracy (*inclusive labour markets*). EKES podkreśla rolę wymienionych w porozumieniu czynników wpływających na poziom integracji z rynkiem pracy, którymi są: a) czynniki odnoszące się do otoczenia (powiązane z otoczeniem gospodarczym i rynkiem pracy, niejednokrotnie utrudniające integrację); b) czynniki związane bezpośrednio z pracą; oraz c) czynniki indywidualne (takie jak umiejętności, kwalifikacje i poziom wykształcenia, motywacja, znajomość języka, stan zdrowia, w tym niepełnosprawność oraz powtarzające się lub długookresowe bezrobocie). EKES zwraca się do partnerów społecznych w państwach członkowskich o pilne wdrożenie tego porozumienia, w szczególności w odniesieniu do celu, jakim jest dążenie do zwiększenia liczby wysokiej jakości praktyk i staży.

3.9.8 EKES potwierdza potrzebę stworzenia jednolitego europejskiego paszportu umiejętności, łączącego w jeden instrument kwalifikacje i umiejętności uzyskane w ramach edukacji formalnej, a także pozaformalnej i nieformalnej.

3.9.9 EKES podkreśla rolę wymiany dobrych rozwiązań w zakresie praktyk zawodowych dla osób młodych i z zadowoleniem przyjmuje informację o przeznaczeniu bezpośrednio przez Komisję w ramach EFS 1,3 mln EUR na pomoc w tworzeniu praktyk zawodowych.

3.9.10 Szczególne znaczenia nabierają w tym kontekście doświadczenia państw członkowskich, które wdrożyły system dualnej edukacji. Jego zaletą jest łączenie tradycyjnej edukacji szkolnej z jej praktycznym wykorzystaniem na stanowisku pracy. Pozwala to na wypracowanie u ucznia odpowiednich umiejętności i kompetencji wymaganych na rynku pracy. EKES podkreśla rolę zaangażowania partnerów społecznych w proces wymiany dobrych praktyk, projektowania, wdrażania oraz monitorowania systemu praktyk zawodowych. Z zadowoleniem przyjmuje wytyczne Komisji w tym zakresie. Należy zbadać możliwość stosowania dualnego systemu nauki, łączącego kształcenie ogólne z zawodowym, w innych krajach.

3.9.11 EKES uznaje za właściwe zwiększenie środków budżetowych bezpośrednio przeznaczanych przez Komisję na wolontariat europejski w celu zapewnienia co najmniej 10 000 miejsc dla wolontariuszy w 2012 r. Odnosi się także z zainteresowaniem do organizacji Europejskiego Ochotniczego

Korpusu Pomocy Humanitarnej. Obawy budzi jednak brak odpowiedniej oceny realizowanej obecnie fazy pilotażowej, jak i informacji, czy inicjatywa ta będzie miała faktycznie dobrowolny charakter. Podobnie jak w przypadku staży, należy zwracać uwagę na kwestię wolontariatu wysokiej jakości.

3.9.12 EKES będzie wspierał wymianę i rozpowszechnianie doświadczeń oraz informacji w zakresie narodowych programów wolontariatu długoterminowego, służących orientacji zawodowej i uzyskiwaniu pierwszych doświadczeń zawodowych, realizowanych z powodzeniem w niektórych państwach członkowskich.

3.10 Dostęp do rynku pracy: zdobycie (pierwszej) pracy

3.10.1 Nie da się przecenić znaczenia pierwszej pracy, nie tylko w odniesieniu do przyszłego dochodu, ale także w kontekście dalszej kariery zawodowej oraz przyszłej emerytury. Minimalne standardy pracy powinny być zagwarantowane już od momentu rozpoczęcia pierwszej pracy. Standardy te nie mogą odbiegać od tych oferowanych dla starszych pracowników. Kluczowy w tej kwestii jest zakaz wszelkiej dyskryminacji ze względu na wiek. EKES ponownie potwierdza, iż nie można nie doceniać znaczenia środków, które pomagają zapewnić młodym ludziom stałe, odpowiednio opłacane, wysokiej jakości zatrudnienie już na samym początku kariery zawodowej⁽³⁾. Należy rozważyć programy zachęt dla tych spośród małych i średnich przedsiębiorstw, które zatrudniają na czas nieokreślony młodych pracowników podejmujących pierwszą pracę.

3.10.2 Zalecenia Komisji co do ograniczania sztywności zawierania umów o pracę na czas nieokreślony powinny uwzględniać niebezpieczeństwa, które mogą wiązać się z tego typu działaniami. Rozpowszechnione wśród osób młodych umowy tymczasowe – zwłaszcza w początkowym okresie – doprowadziły do powstania dualnego (podzielonego na segmenty) rynku pracy. Pracownicy tymczasowi żyją w niepewnej sytuacji, są zagrożeni bezrobociem i słabymi perspektywami awansu zawodowego. Dualny rynek pracy staje się szczególnie poważnym problemem dla ludzi młodych, może bowiem oznaczać dla nich trwałe balansowanie w roli pracownika nieustannie niepewnego swojej przyszłości. Może to negatywnie wpływać na przebieg dalszej kariery. Segmentacja rynku pracy, czyniąca z młodych ludzi pracowników drugiej kategorii, oznacza również gorsze warunki pracy i gorsze perspektywy rozwoju zawodowego. EKES odradza przyjmowanie nietrwałych i niedających perspektyw rozwiązań: zamiast niepewnego zatrudnienia i niepewnych umów o pracę należy wprowadzić środki, które gwarantowałyby, że zatrudnienie na czas określony oraz miejsca pracy dające niewielkie wynagrodzenie i gorsze zabezpieczenie społeczne nie staną się w wypadku młodzieży normą.

3.10.3 Stabilność i pewność na rynku pracy jest nie tylko ważna dla samych pracowników, ale także służy interesom pracodawców, sprzyjając konkurencyjności przedsiębiorstw, sektorów i branż oraz zapewniając wzrost wydajności. Ważne jest zatem uświadomienie wszystkim, iż – biorąc pod uwagę kwestię stabilności zatrudnienia pracownika – umowa na czas określony jest faktycznie kosztowniejsza dla pracodawcy niż ta zawarta na czas nieokreślony.

⁽³⁾ Opinia EKES-u w sprawie komunikatu Komisji „Mobilna młodzież” (Dz.U. C 132 z 3.5.2011, s. 55).

3.10.4 EKES po raz kolejny przytacza konkretne propozycje przedstawione niedawno w opinii w sprawie wytycznych dotyczących polityki zatrudnienia, dotyczące tego, w jaki sposób przeciwdziałać poważnemu pogorszeniu – w następstwie kryzysu – sytuacji młodych ludzi na rynku pracy w wielu państwach członkowskich. Są nimi:

- wytyczenie ambitnych celów UE w zakresie zatrudnienia młodzieży;
- konsekwentne wprowadzanie w życie „gwarancji dla młodzieży” we wszystkich państwach członkowskich;
- zwiększenie środków UE i łatwiejszy dostęp do nich w krajach szczególnie dotkniętych bezrobociem młodzieży;
- przeznaczenie odpowiednich środków na zwalczanie bezrobocia osób młodych w nowym budżecie UE;
- poprawa dostępu młodzieży do zasiłków dla bezrobotnych;
- zwalczanie niepewności zatrudnienia i nieregulowanych form przyuczania do zawodu lub staży;
- propagowanie dualnego systemu nauki zawodu jako modelu dla UE.

3.11 Państwa członkowskie i podmioty działające na rynku pracy powinny wykazać znacznie większą inicjatywę w celu realizacji „gwarancji dla młodzieży”, zapewniając młodym ludziom możliwość pracy, kształcenia lub szkolenia (przekwalifikowania) w ciągu czterech miesięcy od opuszczenia szkoły, w szczególności w odniesieniu do osób przedwcześnie kończących kształcenie i szkolenie oraz innych młodych osób w trudnej sytuacji. Komisja Europejska powinna skutecznie wpłynąć na kraje członkowskie, aby pilnie wdrożyły tę inicjatywę.

3.12 Dotychczasowe działania państw członkowskich i podmiotów działających na rynku pracy nie mają odzwierciedlenia w poprawie sytuacji osób młodych. Jest to wyraźnie widoczne w kontekście realizacji „gwarancji dla młodzieży”. EKES z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę Komisji mającą na celu wykorzystanie 4 mln EUR na pomoc państwom członkowskim w stworzeniu systemów „gwarancji dla młodzieży”. EKES ponawia w tym kontekście swój postulat, by państwa członkowskie szybko wskazały wszystkie istniejące przeszkody, aby wdrażać „gwarancję dla młodzieży” oraz określić konkretne cele i działania w krajowych planach reform.

3.13 EKES podkreśla, iż inicjatywa „gwarancja dla młodzieży” musi być wsparta aktywną polityką dotyczącą rynku pracy, by ograniczyć różnice pomiędzy systemem edukacyjnym i szkoleniowym a rynkiem pracy, na równi dla młodych

kobiet i mężczyzn. Musi brać także pod uwagę sytuację osób migrujących, mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób niepełnosprawnych. Powinna również uwzględnić wiedzę, kompetencje, umiejętności i doświadczenie starszych pracowników, także emerytowanych.

3.14 W dalszym ciągu w obowiązujących wytycznych dotyczących polityki zatrudnienia brak konkretnych celów w zakresie zatrudnienia ludzi młodych. EKES ponawia swój apel o przedstawienie mierzalnych celów europejskich, zwłaszcza w odniesieniu do znacznego zmniejszenia bezrobocia osób młodych oraz do „gwarancji dla młodzieży”.

3.15 Za niezwykle ważną należy uznać gotowość Komisji do udostępnienia funduszy na pomoc techniczną w celu wsparcia państw członkowskich w wykorzystywaniu wciąż dostępnych środków finansowych UE. Chodzi zwłaszcza o środki Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach którego państwa członkowskie nadal dysponują wolnymi 30 mld EUR na projekty w ramach perspektywy finansowej 2007–2013. Komisja Europejska powinna skutecznie wpłynąć na kraje członkowskie, aby pilnie i całościowo wykorzystywały te środki.

3.16 EKES wzywa Komisję, aby wyraźnie wskazała państwu członkowskim, by środki te były przeznaczane głównie na projekty dotyczące osób młodych. Komisja powinna zwracać uwagę państwu członkowskim, aby proces dystrybucji środków i ich właściwej alokacji odbywał się przy stałym udziale partnerów społecznych, ich organizacji młodzieżowych (jeśli takie posiadają) oraz organizacji pozarządowych reprezentujących osoby młode.

3.17 EKES zaznacza, iż podczas projektowania perspektywy finansowej na lata 2014–2020 należy zwrócić szczególną uwagę na zagwarantowanie w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego środków przeznaczanych dla osób młodych, w szczególności tych, które nie pracują, nie kształcą się i nie szkolą się (NEET). Należy przy tym zwrócić szczególną uwagę na fakt, że zjawisko NEET jest często blisko powiązane z szarą strefą. EKES podkreśla, iż zarówno obecnie, jak i w przyszłości niezbędna jest długofalowa, trwała i systemowa formuła finansowania dostępna dla szerokich środowisk społeczeństwa obywatelskiego.

3.18 Priorytetem musi pozostać tworzenie nowych miejsc pracy o wysokiej jakości. EKES proponuje, aby w ramach następnej perspektywy finansowej uwzględnić przyjęcie Europejskiej strategii zatrudnienia osób młodych (*European Youth Employment Strategy*). Fundusze w ramach takiej strategii powinny być wykorzystywane do wsparcia tych przedsiębiorstw, organizacji społeczeństwa obywatelskiego, władz publicznych i innych pracodawców, którzy tworzą nowe miejsca pracy o wysokiej jakości dla osób młodych.

Bruksela, 12 lipca 2012 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno Społecznego
Staffan NILSSON